

Het beheren van bos en het certificeren

Discussies over certificeren duren nu meer dan 10 jaar. Er bestaat veel onduidelijkheid, zowel over de transparantie van het proces, over het effect op het bosbeheer als over de betekenis voor de handel. Ondertussen worden we overvoerd met handboeken, richtlijnen en instituten. Er is een ongezonde competentiestrijd tussen systeemdeskundigen. Aandacht voor het bos en het beheer ervan blijven achterwege. Een analyse van wereldwijd uitgevoerde certificeringen leidt tot de conclusie dat veel bosbouwkundige beginselen niet doordringen tot het "best professional judgement" van de inspecteurs. Er is vooral geen heldere normstelling. In het volgende nummer van het NBT een vervolg: vanuit de werkelijkheid een visie op het bos ontwikkelen en met hanteerbare criteria een eventuele certificering op het bosbeheer afstemmen en niet omgekeerd.

In 1997 heeft de Tweede Kamer minimumeisen geformuleerd voor duurzaam bosbeheer. Nederland was daarmee één van de eerste houtimporterende landen die eisen stellen aan het bosbeheer in landen die (naar ons) hout exporteren. Die eisen slaan op de volgende vier punten:

- Er moet een goed beheersysteem zijn,
- Resultaten moeten in absolute zin overeenstemmen met vooraf opgestelde criteria,

- Inspecties moeten worden uitgevoerd door een onafhankelijke partij,

- Houtproducten moeten van bos tot consument traceerbaar zijn.

Een onlangs (in opdracht van de overheid) uitgevoerde evaluatie vermeldt dat er in de ogen van

overheid en milieuorganisaties op dit moment nog te weinig gecertificeerd hout beschikbaar is en dat de minimumeisen van de overheid bij Keurhout niet transparant worden gecontroleerd. Helaas is bij deze evaluatie niet gekeken hoe de minimumeisen en de verificatieprocedure in de

Verantwoording

Deze analyse is mede gebaseerd op de bosbouwkundige aspecten uit dossiers van Keurhout, een met steun van de overheid opgerichte stichting waarin de Nederlandse houtbranche op vrijwillige basis de minimum eisen van de overheid toetst voor te importeren hout. Bij de beoordeling door Keurhout wordt gekeken naar certificaten en bijbehorende inspectierapporten van daartoe geaccrediteerde instellingen, die op basis van Principes & Criteria uit bestaande systemen voor de certificering van duurzaam bosbeheer hun beoordeling opstellen. In hoofdzaak betreft het de volgende systemen : FSC (wereldwijd) / PEFC (Europa) / CSA (Canada) / MTTC (Maleisië) / OAB (Congo-bekken). Bij deze systemen wordt soms ISO14001 nog aanvullend gebruikt.

Keurhout hanteert daarnaast nog eigen criteria, die zijn ontleend aan de rapporten die het standpunt van de Nederlandse overheid onderbouwen en die in grote lijnen overeenkomen met de "principes, criteria en indicatoren" uit het Tropenbos raamwerk voor duurzaam bosbeheer.

In de meeste gevallen werd aanvullende informatie verkregen uit correspondentie of uit gesprekken met deskundigen die de inspecties hadden uitgevoerd.

Verder kon in een beperkt aantal gevallen een terreinbezoek worden gebracht of werd gebruik gemaakt van terreinkennis uit vergelijkbare situaties.

De informatie werd ook getoetst met behulp van het door Staatsbosbeheer ontwikkelde systeem van bedrijfssturing ("Planning & Control") en met eigen beheerervaringen.

Mijn aandacht is gericht op een zekere duurzaamheid van de houtoogst en de bijbehorende instandhouding van de ecologische en sociaal-economische functies van het bos.

Ik heb vooral gekeken naar de afstemming tussen de bosbouwkundige werkelijkheid en de normstelling bij het certificeren, zoals weergegeven in de inspectierapporten of in de verkregen toelichting daarop. Hoewel de verschillende systemen eigen, specifieke kenmerken hebben, heb ik niet gepoogd de verschillen tussen systemen te behandelen.

De analyse behandelt dus niet alle aspecten van de certificering van bosbeheer of van de houtketen (chain of custody).

De inhoud is op persoonlijke titel geschreven.

Dipterocarpaceënbos op Kalimantan. Kapinstructie goed uitgevoerd.

ven misvattingen over de certificering van bosbeheer bestaan.

Knelpunten bij de toepassing van de huidige systemen van certificering van bosbeheer.

Knelpunt 1: normstelling

Bij analyse van tot dusver uitgevoerde certificeringen blijkt de normstelling onvoldoende op het te certificeren bedrijf gericht en vol willekeur en leemten te zitten. Het beoordelen van het bosbeheer gebeurt op basis van een systeem van Principes, Criteria en Indicatoren ("P, C & I" of "P&C"). Vanuit idealistisch geformuleerde principes worden de criteria opgesteld. Denkend vanuit ideale toestanden wordt de normstelling ontwikkeld. In de meeste dossiers is dit onvoldoende aangevuld met een bosbouwkundige normstelling specifiek voor het te certificeren bedrijf. Wel bestaat een streven om via landendocumenten rekening te houden met de regionale omstandigheden, maar de normstelling blijft ook dan vaak een afgeleide van ideale normen. Landen of regio's die hun eigen certificeringssysteem hebben ontwikkeld (zoals Maleisië en Canada) hebben wel een bij hun eigen cultuur passende normstelling ontwikkeld, maar ze zijn voornamelijk cosmetisch van aard (omvang kapvlakten, nette en veilige oogstactiviteiten, goede infrastructuur e.d.). Ze richten zich slechts in beperkte mate op het (vanuit de bestaande bostoestand) bereiken van doelen van het bosbeheer. Omdat de inspecteurs wel met de werkelijkheid in aanraking komen en geen handvaten bezitten om een consistente en inzichtelijke benadering hard te maken, is

praktijk bij Keurhout functioneren.

Ondertussen is in ons parlement een zoveelste versie van een wetsontwerp in behandeling dat beoogt met een straffe aanpak meer gecertificeerd hout op de markt te krijgen. Daarbij wordt gedacht om "goed hout" van "slecht hout" te onderscheiden ("groene" en "rode" stippen). Ook wordt gewerkt aan een nieuwe beoordelingsrichtlijn, waarbij evenwel de neuzen nog lang niet dezelfde kant opwijzen.

Tot dusverre is de achterliggende analyse op het middel (certificeren) ingezet en wordt geen aandacht geschonken aan de knelpunten bij het bosbeheer. Er wordt kennelijk verondersteld dat de toestand in het bos verbetert zodra er een keurmerk op hout wordt aangebracht.

Leden van de Vereniging Tropische Bossen (VTB) hebben in 2001 een themadiscussie gevoerd over certificering [1]. De opvattingen over de betekenis van certificeren en over de wijze waarop het moet worden ingezet blijken verdeeld. Er is wel overeenstemming over de volgende zaken:

- Certificering moet als middel

ter ondersteuning van een beter bosbeheer worden gebruikt en niet als doel worden ingezet.

- Het is daarbij altijd verbonden aan een traject, hetgeen dus faseering inhoudt.
- Het moet tegen lage kosten gebeuren.
- De "duurzaamheidgedachte" dient zich niet te beperken tot de houtoogst.
- De normstelling dient in beginsel in de landen zelf te geschieden, hoewel daar wel knelpunten bestaan.

Vooraf in Europa neemt het areaal aan gecertificeerde bossen sterk toe. Toch is de waardering bij boseigenaar en houthandel niet unaniem gunstig. Er worden extra kosten gemaakt en de bereidheid van de klant om daarvoor te betalen is gering.

Inmiddels is veel literatuur beschikbaar, zowel (kritische) handboeken [6] als overzichten met vergelijkingen tussen systemen en mogelijke verbeteringen daarin [2,4,5].

In deze documenten is echter de professionele benadering van het bosbouwkundig beheer en van de bosbouwkundige normstelling, inclusief een ondersteunende bosbouwkundige planning, onderbelicht. Mede hierdoor blij-

Restant tropisch regenwoud in Costa Rica. Na 30 jaar strikte bescherming enig herstel.

de kans dus groot dat de inspectierapporten weinig transparantie bieden.

Wat zijn die onvolkomenheden:

Hoeveelheid te kappen hout

In essentie is het doel van certificeren om de consument te garanderen dat er op een transparante wijze een goed bosbeheer gaat ontstaan. Veel inspectierapporten laten ten aanzien van het bosbeheer vooral zien dat er (al dan niet) op een nette manier hout uit het bos wordt gehaald. Over het blijvende bos wordt geen of nauwelijks informatie verstrekt, hetgeen aan de wortels van het certificeren knaagt.

Als houtvoorraden, aanwas en bossamenstelling bekend zijn wordt bij de inspecties sporadisch wel uitgegaan van de regel dat niet meer gekapt mag worden dan de jaarlijkse aanwas. Met uitzondering van de meeste Europese landen is dit echter in geen enkel dossier gekoppeld aan een na te streven bosdoeltype of aan een visie op de bosontwikkeling.

In veel gevallen wordt in de inspectierapporten (of na lang aandringen in een mondelinge toelichting) slechts volstaan met een verwijzing naar bepalingen in een licentie, waarin de toegestane oogst is aangegeven. Maar vaak zijn de benodigde basisgegevens slechts beschikbaar voor die delen van het gebied die op korte termijn worden geoogst. Afwegingen voor de instandhouding van bepaalde ecosystemen, die via zonering van activiteiten mogelijk is, worden daarbij niet of gebrekkig gemaakt, hoewel soms intenties worden uitgesproken die anders doen vermoeden. De invloed van de bosgeschiedenis op de verschijningsvormen

van de bosesystemen komt in de inspectierapporten nauwelijks aan de orde. Er wordt geen relatie gelegd tussen oogst en natuurlijke successies en/of menselijke beïnvloeding, c.q. vernieling. De houtkap wordt wel in verband gebracht met de afzet, maar niet verifieerbaar met de bosontwikkeling.

Voorals in Indonesië, Maleisië en het Congo-bekken werden in dit verband beperkingen aangetroffen. Hier worden de richtlijnen voor de houtoogst nagenoeg beperkt tot het kapvolume van de commerciële boomsoorten, waardoor op den duur ingrijpende veranderingen in de boomsoortensamenstelling kunnen gaan ontstaan.

In enkele dossiers (onder meer in het Congo-bekken en in Canada) wordt het te kappen volume sterk bepaald door een verplichting vanuit de licentie. Dit om het inkomen van de eigenaar (meestal de overheid) te garanderen. Ook hier bestaat dan geen verifieerbaar verband met in de concessie geografisch vast te leggen en na te streven bostypen of ecosystemen.

In de formulieren van de certificeerder wordt desondanks afgevinkt dat conform de eisen wordt gewerkt.

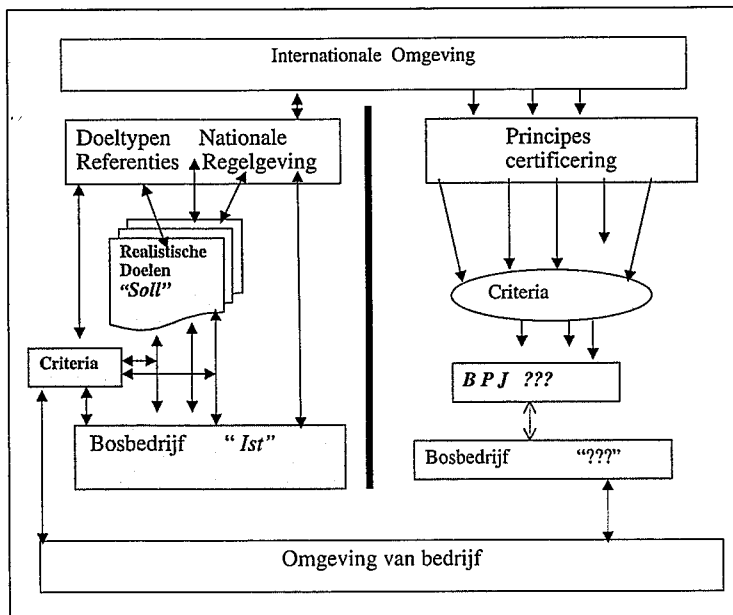
Bij de inspecties wordt voor dit belangrijke onderdeel overwegend gekeken naar de technische aspecten van de oogst en de wijze waarop arbeidsomstandigheden zijn geregeld.

Een onderliggende verklaring is daarbij dat de kwaliteit van de beheerplannen en van de monitoring ook niet toelaat om meer te zeggen. Maar daarmee wordt des te duidelijker dat de normstelling voor de houtoogst niet helder is.

De voor bepaalde regio's ontwikkelde eigen certificeringssystemen (Maleisië, Congo-bekken, Canada e.d.) hebben deze onvolkomenheid ingebakken, maar ook FSC geeft voor dergelijke situaties certificaten voor goed bosbeheer af.

Aangezien PEFC vooral wordt toegepast in landen met een reeds lang opererende bosbedrijfssturing is daar meer traceerbare informatie beschikbaar over het blijvende bos en speelt dit probleem in veel mindere mate.

Uiteraard is bij de bepaling van de houtoogst het belang van de handel groot. Gezien het bovenstaande wordt door de handel vaak een ongenueanceerde voorstelling van zaken gegeven, namelijk dat met het certificaat of

Schema 1. Verschil in aanpak tussen bosbeheer en certificering

wel een zekere toekomst behoudt om de levenswijze, verbonden met het bos, voort te zetten. Men kan dat aantreffen bij sommige Pygmeeënvolkten in het Congo-bekken. Maar men treft daar ook bevolkingsgroepen uit andere delen van Afrika aan, die vanwege de werkgelegenheid reeds één of meerdere generaties geleden, zijn overgekomen. Zij gaan vaak geheel anders met het bos om en zaken als stroperij en oogst van bosproducten tasten dan al gauw de instandhouding van de bosgemeenschap aan, ook die voor de Pygmeeën. Beide groepen claimen hun recht op bosproducten.

keurmerk werd meegewerkt aan duurzaam bosbeheer. De werkelijkheid is niet veel meer dan dat men het hout op een nette manier heeft gekapt. Dat laatste is wel een positief resultaat, maar het heeft weinig van doen met goed bosbeheer en met de kern van het certificeren.

Mensenrechten, autochtone bevolking

De normstelling voor een goede bescherming van de "oorspronkelijke" bevolking moet in een geheel eigen context worden ontwikkeld. De boseigenaar of licentiehouders kan weliswaar een rol spelen, maar veel factoren heeft hij niet zelf in de hand. Voortgaande bedreigingen voor dergelijke volkeren zijn vaak al ingezet door beslissingen elders in een vroeger stadium.

In dossiers waar dit aspect aan de orde komt is het zeer moeilijk om er achter te komen hoe de certificeerder dit afweegt. Het uitoefenen van pressie op de licentiehouders, of het onthouden van een certificaat voor goed bosbeheer, ontmoet geen begrip

en is zeker niet stimulerend voor het verbeteren van het bosbeheer.

Het is duidelijk dat in het verleden veel mensenrechten zijn geschonden bij houtkap en bij daaruit vaak ontstane bosvernielingen. Soms valt daar nu weinig meer aan te doen, omdat die bevolking er niet meer is. Soms zijn er mogelijkheden om oude culturen, die met de bosgemeenschap verbonden zijn, nog een plek te geven.

Maar de bedreigingen en kansen voor dergelijke gemeenschappen kunnen weliswaar door houtoogst manifest worden, de werkelijke oorzaken van "schendingen" liggen vaak veel dieper en hebben met de gehele sociaal-economische context van het gebied te maken. Nieuwe kansen, of behoud van wat er nog is, kunnen nauwelijks door een boseigenaar of licentiehouders in zijn eentje worden geschapen. Het is vooral een overheidstaak en als die geen voorwaarden weet te scheppen ziet het er somber uit. Er zijn ook voorbeelden waar de oorspronkelijke bevolking nog

Object van certificeren

Wanneer niet duidelijk is welke autoriteit op langere termijn de verantwoording heeft voor duurzame vervulling van de belangrijke bosfuncties, kan eigenlijk geen certificaat worden afgegeven. Helaas wordt dit wel gedaan (CSA, FSC, OAB).

Bij een eenduidige eigendomsituatie, waarbij het bosbeheer onder verantwoordelijkheid van de eigenaar valt, is het object van certificeren meestal wel duidelijk. Ook groepen eigenaren worden beoordeeld, mits het gezamenlijke beheer is afgestemd. Het wordt dan al moeilijker om het geheel transparant te houden. Zo zijn er voorbeelden waarbij er weliswaar een gemeenschappelijke beheervisie is, maar waar niet duidelijk is hoe een individuele eigenaar daaraan bijdraagt. De houtoogst wordt meestal ingegeven door een sterk fluctuerende behoefte aan inkomsten en achteraf wordt dan al dan niet nog vastgesteld wat dat voor het bos heeft betekend. (b.v. PEFC-Finland). In het Finse geval levert

Schema 2. Basis voor beheersysteem

dat geen aantoonbare nadelen op voor het bosbeheer omdat er op een groot areaal en over lange perioden voldoende zones zijn waar zeer extensief of niet wordt gekapt.

In het geval van PEFC-Oostenrijk blijft het bos van een groep bos-eigenaren wel via gebruikelijke mechanismen (die ook zonder certificeren werken) op een transparante wijze in beeld en is de certificering een aanvulling op reeds bestaande instrumenten, waarbij individuele vellingen mede zijn afgestemd op een regionale en gedocumenteerde bosontwikkeling.

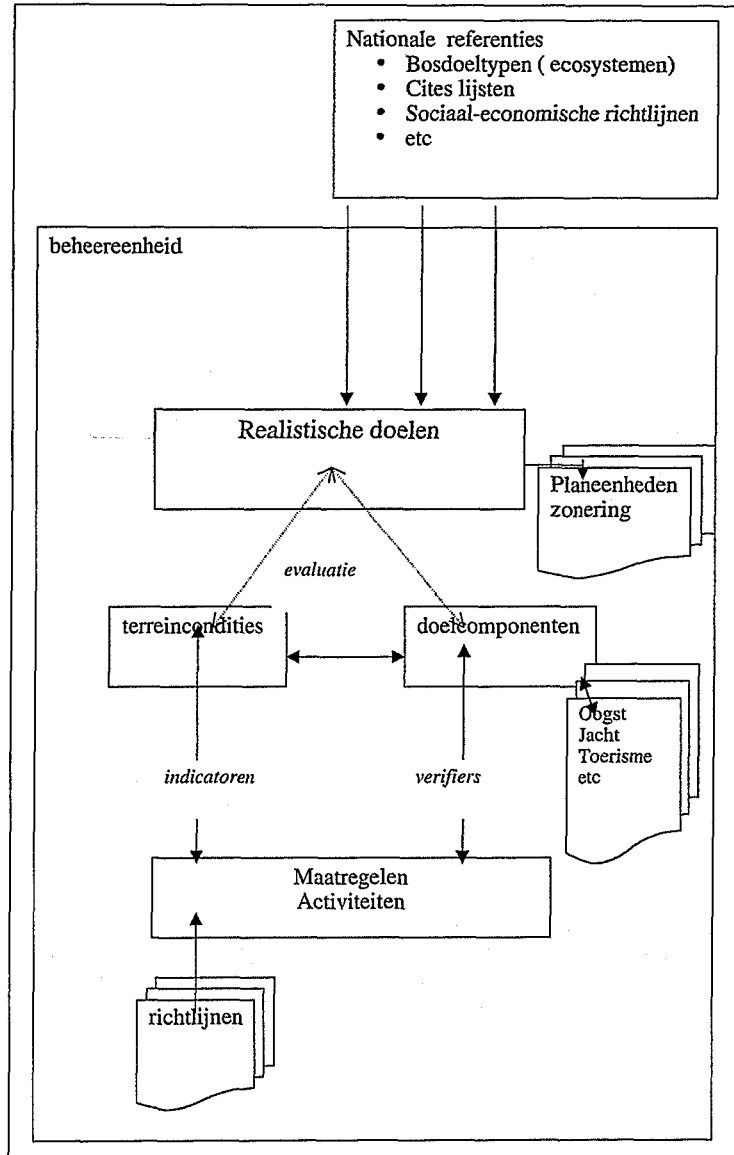
Als niet een eigenaar maar een licentiehouders in beeld komt, wordt het voor de certificeerder nog moeilijker. Meestal is er sprake van een overheid die kaplicenties afgeeft. In diverse dossiers is daarbij vastgesteld dat één of meerdere van de volgende knelpunten speelde en waar de certificeerder geen melding van maakte of geen condities stelde:

Beperkte duur van de licentie

De perioden varieerden van 5 jaar tot langer. Hoewel het arbitrair is om een grens vast te stellen is een periode van 5-25 jaar aan de korte kant om garanties voor duurzaamheid te kunnen geven. Dit te meer omdat in de aangetroffen gevallen soms drastische vellingen plaats vonden, die een veel langere periode vergen voor herstel.

Licentiehouders slechts verantwoordelijk voor de houtkap

Meestal worden aan de licentiehouders wel condities gesteld om bepaalde ecologische of sociale functies te ontzien, maar van een

actieve verantwoordelijkheid is niet altijd sprake. Soms nemen licentiehouders desondanks initiatieven om de ecologische en sociale functies te versterken (Canada).

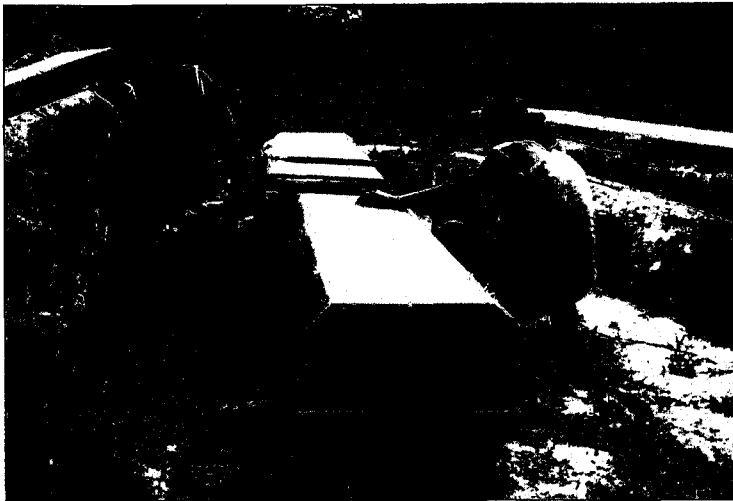
Overheid bepaalt de kap om eigen opbrengsten veilig te stellen

Zoals hiervoor reeds werd behandeld zou bij certificering houtkap ten principale een afgeleide van de bosontwikkeling moeten

zijn. De overheid dient de toegestane kap af te stemmen op na te streven bossystemen voor het betreffende gebied. Dat is in enkele door mij bestudeerde gevallen niet vastgesteld door de certificeerder (onder meer in Canada en het Congo-bekken).

Plantagebossen

Voor plantagebossen met een kortlopende beleggingsconstructie zou bij voorkeur een ander keurmerk moeten worden ontwik-

Houtverwerking met mobiele zaag in Costa Rica, geen behoefte aan een certificaat

keld, waarin ook beleggingscriteria worden gehanteerd.

Investering in teakplantages is een goede zaak -vooral wanneer gedegradeerde bosgronden weer benut worden en er redelijke prognoses voor houtvolume en houtprijzen bestaan - maar het begrip duurzaamheid wordt in deze gevallen anders ingevuld dan de criteria van de certificeerder doen verwachten. Daar komt dan nog bij dat er sterke fluctuaties in de eigendomstoestand kunnen voorkomen. Sommige bedrijven hebben daar iets op gevonden door langs riviertjes, in de nabijheid van de plantage, bosgronden aan te kopen. Daar staan meestal nog restanten bos op. Dergelijke stroken worden dan als ecologische zone in stand gehouden. Uiteraard is een dergelijke ecologische aankleding toe te juichen. Evenals de relatief goede arbeidsomstandigheden op veel teakbedrijven. Maar het gecertificeerde teakhout wordt op de markt gebracht alsof het duurzaam wordt geproduceerd, vergelijkbaar met hout uit bossen met een geïntegreerde en duurzame functievervul-

ling, waarbij een eigenaar over een lange periode garanties biedt.

De grootste onduidelijkheid geldt bij plantages die in korte, bij contract vastgelegde omlopen (meestal tussen 16 en 20 jaar) een financieel rendement garanderen, zonder dat een verplichting tot herbebossing is opgenomen. Ik heb dit aangetroffen bij enkele teakplantages in Costa Rica met een FSC-certificaat. Voor dergelijke plantages worden beheerplannen opgesteld met een beperkte uitwerking van bosbouwkundige doelen.

In plantagebossen met langere omlopen, een regelmatige leeftijdsopbouw en zorg voor herbebossing is wel vaak sprake van een zekere duurzaamheid, ook voor andere functies dan hout. Dergelijk beheer is vaak transparant.

Knelpunten 2: positie en werkwijze van de certificeerder
De certificeerder en zijn inspecteurs hebben een moeilijke taak. Ze worden geacht onafhankelijk te zijn, een grote mate van des-

kundigheid te bezitten en met een onduidelijke normstelling en onvolledige informatie te kunnen werken.

In formele zin valt op die onafhankelijkheid wel wat aan te merken. Over het algemeen is er sprake van een betaalde opdracht van het te certificeren bedrijf en dat kan in beginsel problemen geven. Een ander formeel aspect is de accreditatie van de certificeerder. Die moet een onafhankelijke autoriteit (bv. Raad voor de Accreditatie) regelen en blijkbaar is dat met name voor de door FSC zelf geaccrediteerde bedrijven niet het geval.

Van groot belang is of de certificeerder (en vooral zijn inspecteur) zijn rol als controleur of als adviseur uitoefent. Wanneer de inspecteurs goede ervaringsdeskundigen zijn en een stimulerende opstelling tonen is er een gezonde samenwerking mogelijk. Maar dan moet er ook ruimte zijn voor een gefaseerd traject, waarin geleidelijk verbeteringen worden aangebracht. Niet alle beleidsmakers zijn van dat nut doordrongen. Bovendien ontbeert de eigenaar of licentiehouders vaak middelen (geld en kennis) om dat te kunnen bekostigen.

In gevallen waar een inspecteur gebruik kan maken van een bestaand systeem van bosbedrijfssturing (waarbij het effect van maatregelen op de bedrijfsdoelen door het bedrijf zelf worden gemeten) kan met weinig moeite worden vastgesteld of de prestaties van het bosbeheer voldoen aan bepaalde criteria. In Europa is dat vaak het geval.

In veel gebieden bestaat een dergelijke bedrijfssturing niet en de inspecteurs moeten dan in enkele dagen voor grote arealen bos achter de feiten proberen te

komen. Wanneer dan ook nog geen beheerplan met concreet omschreven doelen aanwezig is wordt er een haast onmogelijk beroep gedaan op het inzicht van de inspecteurs.

Sommige certificeerders bezitten weliswaar uitvoerige handleidingen, maar in veel van de bestudeerde inspectierapporten wordt geen of nauwelijks inzage versprekt over de bosontwikkeling en het effect van de activiteiten van het te certificeren bedrijf daarop. In bijna alle systemen wordt onderkend dat niet alle facetten van de certificering op een presenteerblaadje liggen. Dan wordt een beroep gedaan op het zogenaamde "*best professional judgement*" (BPJ) van de inspecteur.

In de praktijk stelt dit BPJ teleurstellend weinig voor. Dat kan liggen aan de beperkte tijd voor een inspectie, aan de omvang van het areaal, aan het ontbreken van handvaten (geen beheerplan, c.q. monitoring) of aan het bij de inspecteur ontbreken van affiniteit met het beheer. In veel gevallen spelen meerdere van deze factoren.

De certificeerder hanteert een systeem van gebreken, c.q. afwijkingen. De terminologie is vrij algemeen ingeburgerd: "*Major CAR's*" en "*Minor CAR's*", waarbij *CAR* staat voor: "*Corrective Action Requirement*" (= te treffen verbeteringen).

Bij een "*Major*" kan geen certificaat worden afgegeven, bij een "*Minor*" kan dat wel maar dient binnen een bepaalde periode alsnog aan voorwaarden te worden voldaan.

Deze "*CAR's*" worden met de nodige willekeur gehanteerd. Ze worden toegepast op basis van gebrekkige inzichten en zonder voldoende rekening te houden met de mate waarin de beheerder invloed heeft op noodzakelijke verbeteringen. Alle criteria lij-

ken dezelfde gewichten te krijgen. In geen enkel dossier heb ik een "*Major*" aangetroffen voor het ontbreken van een planning op bosdoeltypen of van een strategie voor de bosontwikkeling, terwijl uit de documenten duidelijk bleek dat daarin niet werd voorzien. Het ontbreken van een goede kapinstructie gaf wel aanleiding tot het opleggen van een "*Major*".

Soms wordt door een certificeerder het oordeel van een deskundige bij de inspectie betrokken, een zogenaamde "*peer reviewer*". In enkele gevallen bleek een dergelijke deskundige goed thuis in de omstandigheden waaronder het beheer wordt uitgevoerd. Zijn opmerkingen vormen dan een waardevolle aanvulling op het gemis aan inzicht in het bosbeheer, dat aan de inspectierapporten kleefte. Deze aanvulling wordt vooral toegepast door certificeerders die met de FSC-standaarden werken. Het is desondanks zelden aanleiding om de *CAR*-doctrine aan te passen.

Knelpunt 3: controle versus stimulering

De eigenaar of licentiehouders is vooral geïnteresseerd in het met een certificaat verhandelen van zijn houtproducten. Hij heeft weinig animo nog verantwoording af te leggen over het bosbeheer wanneer het certificaat is afgegeven. Jammer genoeg ontbreekt daarbij de beheercontext. Daardoor is certificering verworden tot een kortstondig proces van controleren in plaats van een langdurig stimuleringstraject.

Certificering beoogt deelnemers aan te sporen zonnodig verbeteringen in het bosbeheer tot stand te brengen. Deelname is niet verplicht, maar wordt aangemoedigd.

In Europa – en dan vooral in west- en mittereuropa (b.v.

Nederland, Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk) – wordt het controlerende karakter van de certificering in sterke mate gecompenseerd doordat de bosbouwsector goed is gestructureerd en ook eigen controle- en stimuleringsinstrumenten bezit, gebaseerd op nationale regelgeving. In die landen is er dan ook geen verschil in inzicht, ten aanzien van de toestand van het bosbeheer, wanneer of de PEFC of de FSC systematiek als (controle) aanvulling wordt toegepast.

In landen, waar de grootste problemen bestaan ten aanzien van de bosinstandhouding, zou men mogen verwachten dat stimuleringstrajecten worden ingezet, ondersteund door een proces van certificering. In de bossen van onder meer ZO-Azië, Congo-bekken en de Amazone bestaat nauwelijks een systematiek voor de bosbouwkundige planning en evenmin zijn de voorwaarden aanwezig om dat in korte tijd te ontwikkelen. Men kan daar hooguit spreken van een meer of minder goed georganiseerd kap, waarbij de certificeerder zich beperkt tot controle op de uitvoering van de kap en op stroperij. Mensenrechten, rode lijst soorten, illegale kap, licentievoorwaarden e.d worden meestal minder uitvoerig behandeld. De "controle" daarop wordt gedaan door groeperingen die buiten het circuit van de certificering opereren en dat gaat bijna altijd gepaard met ernstige verstoring van relaties. Het bosbeheer wordt dan niet gestimuleerd. Het is zeer de vraag of het eigenlijke doel van dergelijke acties er wel mee is gediend.

Concluderend

Gecertificeerd hout zou de consument een garantie moeten bieden dat het hout door middel van goed bosbeheer op de markt

komt. De vele bestudeerde inspectierapporten laten evenwel een dergelijke conclusie niet toe. Er ontbreekt vooral inzicht in de duurzaamheid van de bosfuncties, terwijl er nauwelijks sprake is van een zekere stimulering.

Het "*best professional judgement*" van de inspecteurs komt – met name buiten Europa - niet tot uiting.

De discussies over certificering hebben desondanks soms een positief gevolg: Op een aantal plaatsen wordt zorgvuldiger en onder betere arbeidsomstandigheden gekapt, zoals in delen van Maleisië, van het Congo-bekken en van het Amazonegebied. Op

andere plaatsen zijn kapvlakten kleiner geworden, zoals in Noord-Amerika en in de Scandinavische boreale bossen.

Maar te vaak zijn er certificaten zonder condities afgegeven, en is het niet mogelijk bosbeheer en de bosbescherming te verifiëren. In het volgende nummer van het NBT geef ik daarvoor randvoorwaarden. Voor mij betekent dat een meer op de werkelijkheid gestoelde, gefaseerde en genuanceerde aanpak bij het certificeren.

Literatuur

Vereniging Tropische Bossen,
Themadiscussie: "Boscertificering

en duurzaam bosbeheer", 2001.

PROFOREST (R.Nussbaum e.o.):
Assessing forest certification
schemes, febr.2002, www.proforest.net

PROFOREST (Ian Gray): Modular
Implementation and Verification,
nov.2002

European Forest Institute (Simula,
Rametsteiner e.o.), Forest certification:
"Forging novel incentives
for the environment and sustainable
forest management". Proceedings nr.43,
sept.2001.

Atayi and Simula: Forest certification,
pending challenges for tropical
timber. Background paper IT-
TO, may,5,2002.

Hannes Mäntyranta: "Forest Certification,
an ideal that became an
absolute", 2002 (300pp), www.metsalehti.fi